

АБАКИРОВ К.
Ж.Баласагын атындагы КУУ
АБАКИРОВ К.
КНУ им. Ж. Баласагына
АВАКИРОВ К.
KNU J. Balasagyn

ЖЫЛДЫЗДУУ ПОЭЗИЯ ЖАНА АДАБИЙ СЫН

ЗВЕЗДНАЯ ПОЭЗИЯ И ЛИТЕРАТУРНАЯ КРИТИКА

STARRY POETRY AND LITERAL CRITICISM

Аннотация: Макалада атактуу акын С.Эралиевдин поэзиясы uez мезгилиндеги белгилни сынчылардын ой-пикирлеринин призмасынан караштырылат. Анын ыткен кылымдын 60-жылдарынан тарта жаралып, адабий коомчулуктун бнйрнн кызыткан жаңычыл поэзиясы эмнеси менен сынчы-адабиятчыларды кызыктырып, кандай ынтте баа-ченемдерге салынгандыгы талдоого алынат. Адабият сынчыларынын талдоолору жана тыянактары автордун ызднк кез карашы менен жуурулуштуруп берилет да, С.Эралиевдин поэзиясынын идеялык-керкемднк нарктуулугу, гуманисттик духу, поэтикалык байлыгы баса белгиленет. Макаланын максаты адабий сын акындын чыгармачылык тагдырында кандай роль ойногондугуна сереп салуу болуп эсептелет.

Аннотация: В статье поэзия знаменитого поэта С.Эралиева рассматривается с призм литературной критики своего времени. Анализируя взгляды критиков автор особое внимание обращает на те качества его новаторской поэзии, которые вызвали огромный интерес литературной общественности. Автор сопоставляя собственные размышления со взглядами критиков, подчеркивает идейно-художественные достоинства, гуманистический дух и поэтическое богатство произведений поэта. Целью статьи является выявление роли критики в творческой судьбе поэта.

Annotation: This article considers how famous poet S. Eraliev's poetry was addressed through the prism of well-known critics in their time. Since the 60th of the last century, his contemporary poetry started, and literary society was keen on learning about it. It was interesting how contemporary poetry attracted literary critics, and analyzed how they were assessed. Literary critics' analysis and reports are given according to their personal points of view, S. Eraliev poetry's ideological value, humanistic spirit, and poetic wealth is also highlighted. The main aim of the article is what role plays literary criticism in the personal life of the poet.

Негизги сздэр: Поэзия, адабий сын, жанр, тема, жаңычылдык, изденнн, талаш-тартыш, адабий процесс, кез караш, чыгарма

Ключевые слова: Поэзия, литературная критика, жанр, тема, новаторство, поиск, полемика, литературный процесс, взгляд, произведение.

Keywords: Poetry, literary criticism, genre, theme, contemporary, look for, debate, literary process, point of view, work

толчу мезгилин каардуу согуш майданында кан кечип ыткерип, жашоо-тириликтин ачуу-таттуусун эл менен бирге кездн да, адабият-поэзия майданына шашылбай, ызынчө бир салмак менен келип кирди. Ал деле башка акындардай эле нйрөнчнк доорун, турмушту гана эмес, поэзиянын «сырларын» окуп-нйрөннг доорун баштан кечирди, башкалардай эле тапталган, социалисттик идеологиянын талаптарынан келип чыккан бир катар чыгармаларды жазды. Бирок салыштырмалуу алганда ал социализм, партия, эски турмуш-жаңы турмуш, эл достугу сыяктуу «дежур» темалардагы ырларды аз жазгандыгын, башынан эле алардан колдон келишинче «качуу» аракетин кыргандыгын байкоо кыйын эмес. Китеп артынан китеп чыгарууга деле шашылган жок. Мунун ызын акын башынан эле поэзияны жөн эле жазмакерлик, китеп чыгаруу ызын деп эсептебей, ытө олуттуу кесип, болгондо да табигат берген талант кыргычтын тынымсыз билим алуу, турмушту, коомду, алардын кан -жаны болгон адамды иликтеп нйрөннг, бул ишти бир саам болсо да нзынлткнз ишке ашыруу менен айкалыштыруу аракетинде келгендигин айгинелейт. Кийин, кыргыз адабиятынын, кыргыз поэзиясынын албан ыкнлн иретинде элдик урмат-сыйга ээ болгондо деле С. Эралиев тынымсыз изденнг жолунда келди, манчыркап калбады, ызын -ызын жана башкаларды кайталоодон алыс болуунун мээнеттнн аракетин кырып, элге бараандуу, кыбн кыренербес поэтикалык байлыкты тартуулады.

С.Эралиев Рамис Рыскуловго удаалаш кыргыз поэзиясында жаңы башталыштардын кыч башында турган, экспериментчил акын катары ызын чыйыр салган багыттарды даңгыр жолго айлантты, киришкен «ишинин» майнабын чыгарып, кыргыз поэзиясында мазмун жана форманын кынтксыз биримдигин камсыздай алды. Акындын чыгармачылыгы али да изи сууй элек ыткөн кылымдын акыркы 30-40 жылдыгында дембе-дем сызге алынып, кылдат жана кеңири талдоодон ыткырылгын бнгн адабий сындын тарыхына айланып кетти. Бнгн ошол «тарыхка», С. Эралиев тууралуу сын-пикирлердин азганакай гана тобуна бир саам назар сала кетнн зарыл болуп турат.

ыткөн кылымдын 60-70-жылдары ал кезде кып улуттуу жана бирдиктнн деп аталган совет адабияты, анын ичинде кыргыз адабияты нчнн айрыкча тншнмднн, ырыш алган учур болгондугу белгилнн. Башкасын айтпаганда да, поэзия жаатында А.Твардовский, Р.Гамзатов, Э.Межелайтис, Р.Рождественский, Л.Мартынов, О.Сулейменов, Д.Кугультинов, Р.Рза, М.Каноат, С.Кирсанов, С.Орлов, М.Танк, Е. Винокуров, М.Карим, К.Кулиев, Ю.Марцинкявичюс, Е.Исаев, М.Дудин, А.Вознесенский сыяктуу ошол кезде даңкы чыккан акындардын чыгармачылык ымырнндегн «жылдыздуу учур» адабият айрыкча кастарланган мына ушул жылдарга туш келет. Алардын катарына С.Эралиевди да тартынбай кошууга болот. Анткени поэтикалык дарамети жана андан жаралган туундулардын кыркэм нарктуулугу боюнча ал жогорку акындардын эч биринен кем эмес эле. Болгону, анын поэзиясы орус тилине, ал аркылуу башка элдердин окурмандарына Р.Гамзатовдун же К.Кулиевдин деңгээлинде жеттиби деген суроо койгондо, айрым мыкты которулган чыгармаларын эске албаганда, жалпысынан бул жагдайда С.Эралиев ызынчө жолдуу болуп кеткен жок окшойт деген бнтнмге келебиз.

Кандай болгон кнндө да ошол 60-70-жылдар С.Эралиевди кыргыз поэзиясынын айдынына биротоло орун-очок алдырды, анын адамдык тагдырын поэзияга ажырагыс кылып биротоло байлады. Кызын ытнп кеткен Ж.Бөкөнбаев, М.Элебаев, Ж.Турусбеков, А.Осмоновдордон ал чыгармачылык таалим-тарбия албай койбосо да, Р.Шнкрбеков, М.Алыбаев, А.Токомбаев, С.Жусуев, Ж.Мамытов, О.Султанов, Р.Рыскулов, Ж.Садыков, М.Абылкасымова, Н.Байтемиров, Т.Кожомбердиев, Э.Турсунов, Б.Сарногоев (ж.б.) ындын

улуу-кичинг нзфнгнлгеш жнргн акындар менен поэзиянын ысык-суугун, кайгы-кубанычын бирге баштан кечирип келди. Жалаң акындарды гана тизмелеп, акын акындарды гана окуйт, алар менен гана чыгармачыл алакада болот дегенден алыс болсок да, С.Эралиевдин адабият аренасына акын катары келип, ошол калыбынан жазбагандыгын, башка жанрларда дээрлик иштебегендигин крннгг болот. Бул жагынан С.Эралиевдин «снйгнн» бир гана поэзия боюнча калды, ага бнт фмнрнн арнады десек жарашат.

С.Эралиев албан акын экендигин алгачкылардан болуп баамдаган Ч.Айтматов 1964-жылы «Советская Киргизия» (13-сентябрь), андан кийин «Правда» (25-октябрь) газеталарына гтг мазмундуу макалалар жарыялайт да, анын кыргыз поэзиясында эркин ыр формасын киргизнндггн азаптуу жана татаал эмгегине таң берип, кийинчерээк «жеке эле кыргыз эмес, бнткнл трк адабиятында жаңы жээкти ачкан» акын катары аны менен сыймыктанарын жашырган жок.

С.Эралиев дамамат эле макталып келди десек жаңылыштык болор. Айрыкча «Жылдыздарга саякат» поэмасы жана бир катар ырлары жаатташкан сынчылардын мактоосуна да, жектгфсннф да туш болду. Дайым эле «шедевр» жаратып келбегендигин акын фзн деле моюнга алып келет. Маселен, 1969-жылы жазылган «Нукура поэзиянын талабынан» аттуу терең мазмундуу макаласында сынчы К.Даутов акындын сыртынан жакшынакай эле, бардыгы фз ордунда тургансыган бир ырынын чабал жактарын кашкайта далилдеп берсе [1,247-249-66.], С.Карымшаков : «С.Эралиевдин «мени» кээде бул д нйнфнн, ааламды, кннднн жашоосун жалгыз фзннф багындырган духка айланып, днйнфнн таанып-билнндггн субъективднн моменттин ашкере келгекелгфсннф чейин барган фактылар бар» - деп жазды. [2, 132-6.]. С.Жигитов да (О.Сооронов менен бирге) 80-жылдары С.Эралиевдин «жазгы суудай кнргнштгфгн чыгармачылык темпераменти кнзгн тартылган дайрадай кошунду агымдардан арылып, тнбн кашкая крннгнчнф тунуп, фзннчф бир кайталанбас артыкчылыгы бар фннгнн тилкесине киргенин», бардык лирикалык ырлары телегейи тегиз эместигин, «анын ырларында ойдогудай болбой калгандары, орточо деңгээлде иштелгендери» бардыгын, ошондо да «онунан чыкпаган ырларында деле акын кркм сфзгф усталыгын, ыр фнфрннф ашкере маш экенин айрым строфалары же саптары менен, жок эле дегенде ажайып табылган уйкаштыктары менен байкатып» фтфрнн [3, 535- б.] баса белгилеп кетет. Дагы да ал кездеги калемди курч жаш сынчылардын бири А.Эркебаев «азыркы кыргыз поэзиясынын эн эле дасыккан чеберлеринин бири» С.Эралиевдин традициялык жана эркин ыр формаларындагы изденнлфрнннн тек жайын, фзгфчелнктфрнн, адабий процесстеги оошкыйыш жактарын кенен караштыра келип, акын «бир чети, философиялык жалпылоорлорго кызыгып отуруп, ченемден тыш татаалдаштырууга жол берип койсо, бир чети, фтф эле жфнфкфйлнккф, анча маанисиз ойлорду кркм каражаттар менен ороп, чулгап крсфтннф жендирип» жиберерин белгилейт да, бирок «ойду жылаңач айтпастан, поэтикалык каражаттар аркылуу туюнтуу, тилдин укмуштай байлыгы жагынан С.Эралиевге азыркы кыргыз акындарынан эч ким тең келе албайт» [4, 105-106-б.], -деген ташка тамга баскандай бнтнм чыгарат. Бирок жалпы алганда С.Эралиевдин поэтикалык тагдырында сындоого (терс пикирге) караганда мактоо арбын болду да, анын себебин акындын шексиз таланттуулугу, кынтыксыз чеберчилиги жана талыкпай изденннчнлнн менен тншннднрнн жфнднн болуп чыкты. Ушундан улам сынчыл пикирлердин кфбн да "жумшак" мннфздф айтылып, анын себебин да акын фз поэзиясында оркойгон мнчнлнштнктфргф жол бербегендигине байланыштырсак болот.

С.Эралиевдин «Тандалмаларына» пикир айткан таланттуу сынчы

К.Эдилбаев аны

«акындын чыгармачылыкка деген ымандай сыры, мээнетчил ʋмнрн жана личносттук жаркын жнзгн окурман алдында жарк этип чыга келет да элдин берекелнн турмушу нчнн ʋмнрн ʋчккн ʋз замандаш- курбуларынын алдындагы акындык ыйык парзынан абийирднн кутулганына, эңсеген максат-мндʋеснннн ʋтʋесннʋ чыкканына толук ишендирип» салган китеп катары бааланган эле [5,41-6.]. Бул пикирди биз акындын бнткнл чыгармачылыгына багытасак аша чапкандык болбойт. Белгилнн акын жана сынчы С.Тургунбаев сʋз чеберлеринин тагдыры, алардын чыгармачылык талант-дидаарынын ачылыш себептери тууралуу ой жнгртʋ келип, мындан 1978-жылы буларды жазган экен : «Ал экинчи бирʋʋлʋр болсо кнтнлбʋгʋн жерден оргуп чыккан булактай кокусунан пайда болуп, бир олуттуу чыгармасы менен коомдук турмушка шарпа салып художниктик кудуретин кʋрсʋтʋт да, ошонусу менен окурмандарга таанылып, алардын кʋннлннʋ бекем орноп, ʋз даражасынын закондуу ээси катары кала берет жана кийинки чыгармалары менен ал жетишкендигин улам бышыктап отурат. Кыргыз эл акыны Снйннбай Эралиевдин чыгармачылыгы мына ушул экинчи кʋрннншкʋ жакын » [6, 58-59-6.]. Поэзиядан анча-мынча кабары бар окурман бул жерде сʋз акынга чыныгы урмат-сый алып келген, 1958-жылы жазылган «Ак Мʋʋр» поэмасы тууралуу бараткандыгын илгиртпей баамдайт. Буга чейин акын Алыкулдун таасири таасын байкалган «Биринчи жаңырык» (1949), «Тууган жер» (1950) аттуу ыр жыйнактарын чыгарды да, дээрлик он жылга жакын тыным жасап, бнтннʋʋй улуттук поэзиянын кʋрннʋрлнк ийгилиги катары бааланган «Ак Мʋʋрдн» жарыялады. Ортодогу он жылга жакын мезгил, ошентип, бекер кеткен эмес экен. «Ар кандай жаңы кʋрнннш узак убактар бою даярдалып жнрнп отуруп, анан белгилнн болот» [1, 194-6.] деген акын бул мезгилде Алыкул сыяктуу ʋзнн-ʋзн таптап, тарбиялап, башкалардын жетегинде калбай, ʋз жолун, ʋз тагдырын табуу менен поэзиянын кʋз кайкыган белестерин багынтуу аракетинде жнрдн. «Жаңы мазмун жана форманы изденнннн ары ийгиликтнн, ары тнйшнктнн жолунда болуп, ʋз алдынча кʋп окуп, кʋп мээнет тартты, нагыз снрʋткерлик мамилеси бар авторлор нчнн ʋзннʋʋ эле кʋркʋм-эстетикалык жана рухий устаканага тете болгон котормо ишине сннннп кирди. С. Тока, А.Твардовский, Э.Межелайтис, Р.Тагор, Р. Рождественский, Ф.Шиллер, У.Уитмен сыяктуу бирине бири дегел е окшобогон акындарды которду. Жаман которгон жок, алардын кʋбн адистердин алкоосуна татыды.

С.Эралиевдин кыргыз адабиятындагы, улуттук поэзиядагы ордун, салмагын белгилейли десек, дагы да ал тууралуу илгери жазылган сын -пикирлерге кайрылбай кетнн мнмкнн эместей кʋрннʋт. Анткени таланттуу адамдардын ʋзн да, чыгармачылыгы да коомчулуктун, адистердин кʋннл чордонунда болуп, алар ага дамамат кʋз салып, ченеп-бычып, баа берип турушат экен. Анын нстннʋ, 60-70-80-жылдары кыргыз сыны оголе активднн, ʋтʋ ыкчам болчу, адабияттагы анча-мынча кʋзгʋ толумдуу чыгармалардан тарта араңжан, жармач туундуларга чейин А.Салиев, К.Асаналиев, К.Артыкбаев, С.Жигитов, М.Борбугулов, К.Укаев, Ш.Нмʋталиев, Т.Аскарров, К.Даутов, А.Садыков, А.Токтогулов, К.Бобулов, Ж.Абдраимов, С.Карымшаков, К.Матиев, К.Ботояров, алардан кийин А. Эркебаев, К. Байжигитов, К. Ибраимов, О.Ибраимов, Э.Нурушев, С.Тиллебаев, Б.Шамшиев сымал улуу-кичнн сынчылардын «тегирменине» тншнп, кызыл-чеке талаш-тартыштар болуп кетер эле. ʋз маалында С.Эралиевдин граждандык, пейзаж, снйнн лирикасы, тнркнн поэмалары, дегеле анын акындык дарамети сыяктуу «чоң-кичине» маселелер сынчылардын кеңири жана кылдат элегинен ʋткʋрнлнп, алардын бир даары бнтнн да маани-маңызын жоготпой келет. Акын-жазуучулардын кʋбннʋн айырмаланып, С.Эралиевдин поэзиясы

тууралуу орус адабиятчы-сынчылары, акындын замандаш-калемдештери (Э. Межелайтис, Р.Рза, В.Шаповалов, В.Кульчицкий, А.Жирков, А.Михайлов, С.Ғмнрбаев, А.Жакыпбеков, М.Абылкасымова, С.Жусуев, Ж.Мамытов ж.б.) жана окурмандардын жоон тобу арбын пикирлер калтырышса, кесипкөй сынчы К.Эдилбаев С.Эралиевдин 80-жылдарга чейинки поэзиясына байкоо салып, буларды жазды: «Автордун кыргыз поэзиясы нчнн олуттуу сабактарды берген чыгармачылык тажрыйбалары, биринчи иретте кеннмнш поэтикалык стихиянын алкагына бекинип отуруп албай, ғзнн -ғзн танып, калыптанган традициянын эскирген жагын аң-сезимднн тнрдө бузуп, аны жекече жаңы табылгалар менен байытууга жасаган далалаты, жагымдуу изденнлғрн да бадырайып кғрннп турат» [5, 42-6.].

Акындын идеялык-тематикалык жактан кеп мннғзднн, жанрдык-стилдик жактан кеп тнстнн поэзиясын ошол учурдун адабий процессинин алкагында баалап, бир убакта аны менен полемикага да тншө келген, ал тнгл «мнчнлнш бир гана кирди-чыкты авторлордун чыгармаларында эмес, ошол жаңы башталыштын ири ғкнлн болгон сиздин айрым ыр, поэмаларыңызда деле учурабадыбы» [1,200-6.] деп бетке чапмалыгы менен белгилнн болгон ал кездеги кашкөй сынчылардын бири К.Даутов «ошол мнчнлнштнктғрдн» ошол эле С.Эралиевдин «айрым» ырларынын мисалында дыкат далилдеп берген. Калыстыктан тайбай кайра эле ошол К.Даутов акындын не бир ажардуу, не бир керемет касиетке эгердер ырларынын бир караганда байкала бербеген нагыз кғркғм-эстетикалык нарк-насилин аңтара ачып, «чыныгы поэзия жғнөкөй эле сғздғрдғн жараларын » айгинелеген учурлары арбын. Маселен, сынчы С.Эралиевдин «Кнлнктнн чабылышы» деген «Уяң жылдыздар» аттуу (1961 - ж.) улуттук поэзиябыздагы реформачыл дейбизби, жаңычыл дейбизби - жыйнагына киргизилген ырындагы:

Тнйннчөк болуп тнйнлнп,

Тнпкнчтөй бели ийилип.

Тизгинди жулкуп алганда,

Тебетей артка кийилип, -деген кыймыл образын ғзннө топтоштурган, концентрациялаган саптарына айрыкча назар салып (ырды толук келтирген жокпуз - К.А.): «Бр абдан жғнөкөй да, ошону менен эле бирге жогорку даражадагы кғркғмднк кнчкө ээ да. Азыр эле кинокадрдан кагаз бетине тншнрө койгон жандуу кыймыл. Ал кғзгө урунуп, дабышы кулакка угулуп, сезимге тийип турат, «кармалап кғргнң» да келип кетет», - деп жазды [1, 243-6.]. Ушундай эле пикирди ал С.Эралиевдин «Көк сулуу» поэмасындагы балет музыкасын, балет бийин ғзгөчө илхам менен тартуу эткен саптары тууралуу ой толгоолорунда суктанарлык сезим менен ортого салды: «Нагыз чеберчиликке жетишнн деп ушуну айтсак болот. Кғрннштнн бир кғзгө ушунчалык илешип-илешпеген майда деталдарынан бери акындын сезим учкундарына урунуп, акыл таразасына тншнп, сырдуу каламынан нур алып, кайрадан жаралган жандуу, кыймылдуу элес.

Мында эч кандай жасалмалуулуктун, курулай экиленннчнлнктнн нлп эткен эпкини да туюлбайт. Булар ушунчалык табыгый, ушунчалык жғнөкөй, ушунчалык суктанарлык кғркғм. Мунун ар бир сабында турмуштук предмет жашап турат. Ар бир сапка жан киргизип салган» [1,225-6.]. Ғмнр бою сғз баккан, сғз кадырлаган акын нчнн бул чоң баа, мындан артык мактоо кыйын экендигин узун сғз кылуунун кажети жок сыяктанат.

С.Эралиев 70 жылга жакын чыгармачылык ғмнрнндө жогоркуга тете мактоолорго арзый турган арбын чыгармалар жаратып, кыргыз поэзиясын кғркғм-эстетикалык, философиялык жаңы бийиктикке жеткирнндө олуттуу салым кошуп, анын алыстан кғрннғн сересинен биротоло орун тапты. Белгилнн сынчы К.Артыкбаев акындын «Токой вальсы»

аттуу 1962-жылы жазылган ырына тамшанып : «Автор жаратылыш бийи нчнн музыканы ошо табияттын ызнн алды. Келднн бийине шатыра- шатман кол чаап, жардана карап турган бак-дарактардын делебесин козгоп, кыймылга келтирип сайрам жаткан сандаган куштардын ширин тили, мукам ннн - акындын снрэттесн боюнча жаратылыш бийине музыка болгон ушулар»,- деп жазса [7,503-6.]), К.Эдилбаев болсо, андан ары ыз оюн кедейтип акындын снйнн лирикасы тууралуу темндөгндей негизднн ой толгоолорун ортого салат: «...акын снйнннн анчейин биологиялык сезимдин урунуп-беринген кумарлыгы эмес, адам ымнрнннн социалдык мазмунундагы эң негизги коштоо, маанилнн белнкче экенин ишенимднн ырга салат; лирикалык каармандын снйнннге болгон аяр мамилесинен жалпы эле ымнр, турмуш, адамкерчилик тууралуу мазмундуу ой-пикирди, терең кез-карашты, таалимчил осуятты сезннгге болот» [5, 42-6.].

Ал эми С.Тургунбаев айтылуу «Ак Мээр» поэмасын далай муундар тамшанып окуй турган, «ошончолук керкэм кнч, мазмун, жнрктн черткен таасирдннлнн» бар чыгарма [6, 59-6.] катары бааласа, белгилнн сынчы К.Укаев : «Эралиев турмушка ойлуу карап, эмнени болсун, жети ылчеп бир кескен, аз болсо да саз болсун деген, ыз ишине ылерче сарамжалдуу адам» деген [8,27-6.] жыйынтыкка келет. Ошондой эле С.Жигитов менен О.Соороновдун темнкн пикири акындын чыгармачылык бетенчелннн жалпылап, таасын чагылдырат десек болот: «Эралиевдин лирикасы сырга бай, ойго март, музыкага канык гана эмес ашкере снрэттеснлнк касиетке ээ. Акын карапайым сездер менен да, ымге маанидеги сз айкалыштары менен да таамай снрэттер тарта билет: кеп учурда кыска эле ыр жолдору адамдын бир кызыктуу психологиялык абалын, коомдук турмуштун жана табият стихиясынын мннезднн керннштэрнн, кыймыл-аракеттеги кубулуштардын оной кармалбас элестерин акылга туюмдуу, сезимге жугумдуу бере алат» [3, 533-6.].

Булардын баары ыткен кылымдын 60-70-80-жылдарында С.Эралиевдин таланты ташкындап, чыгармачылыгы ырнш алып, керкэм чабыты чалкып турган маалда айтылган, жазылган, поэзиянын ыйык талаптарына теп келген ак дилднн, ак пейилднн пикирлер эле. Айтылгандай, акын жөнндө андан кийин да полемикалуу, бирок негизинен позитивднн маанайдагы ой-пикирлер арбын айтылып, жазылып келди. Мурда да, кийин деле ХХ кылымдын экинчи жарым жылдыгындагы кыргыз поэзиясынын эволюциясы жана тарыхы тууралуу жазган сынчы-адабиятчылардын бири да С.Эралиевди аттап кете алышпады. Объективдннлнктнн ызн – С.Эралиевдин чыгармачылыгынын нукура жаратмандык мннезн жана керкэм-эстетикалык нарктуулугу буга жол берген жок. Бирок турмушта да, сз ынарнннн сыймыктуу айдыңында да ызн салмактуу, токпейил алып жнрген карапайым мннезднн, ички маданияты жогору, акыл керенгесн терең С.Эралиев мурдагы басыгынан жазбай поэзиянын кез жетип-жетпеген кереметнн, ажайып бийиктигин багындыруунун тнйшнктнн жолунда болду. «Саргара жортсоң, кызара бертеснң » деген ушул – акын ошентип кылымдык жашты буйлалап, ага байсалдуу жол менен, куржун толо окумдуу поэзия азыгы менен жнзн жарык келди. Адамдык тагдыры менен чыгармачылыгы бир бнтннднктн тнзген инсан нчнн муну чыныгы бакыт, ымнрднн ытелгесннче чыгуу дегенибиз да женднн болоор!

Ырасында эле акын адабиятка, поэзияга болгон аздектнн мамилесин ызгертпедн, аны ыйык, бийик тутту, кан-жанына сиңген ушул кез карашынын ымнр бою бир саам да тайган жок. Токсонго таяп калганда да мактоого алынган, бирок «эл аралап кетип», ондоого болбой калган чыгармаларын «кайрадан жаралып калган болсом», «ошолордун баарысын кайрадан жазсак болор эле» деп ыктке тншкен учурлары да болду. "Уят болбошум керек..., ийленип,

жетилбеген ырларымды эл окуса, баягы Снйгнбай ушундай ыр жазып деп ... жаман аттыга калгым келбейт" [9] деген принципти карманып, "балдарың жакшы болсо экен деп тилеген сыяктуу, адабиятыбыз дагы жакшы болсо экен" деген тилек менен тунук җмнр кечирди.

Колдонулган адабияттар:

Даутов К. Издегеним тубаса акын, тунук поэзия. - Б., 2008

Карымшаков С. Кҗркҗм сҗз кнчн. Адабий сын макалалар. - Ф., 1978

Кыргыз совет адабиятынын тарыхы. Эки томдук, 1- том. -Ф., 1987

Эркебаев А. Азыркы учур жана кыргыз поэзиясы. Адабий-сын макалалар. -Ф., 1980

Эдилбаев К. Сҗз тагдыры. Адабий-сын макалалар. Ф., 1981

Тургунбаев С Замандаштын днйнҗсн. Сын макалалар. -Ф., 1978

Артыкбаев К. XX кылымдагы кыргыз адабиятынын тарыхы: Окуу китеби. -Б., 2004

Укаев К. Турмуш жана ыр. Ф., 1968

Адабияттан тукулжураган эл жок болуп кетет. Кыргыз эл акыны, ...карыя акыныбыз Снйгнбай Эралиев менен маек. Маекти алып барган Жумабек Токтогазиев. - Кыргыз адабияты, № 19, ноябрь, 2008)